

ДЬУЛУРБАН

кыһынны спартакиада

Спорт 10 көрүнүгү күрэхтэһэллэр

Кулун тутар 26 күнүттэн Алдан уонна Нерюнгри куораттарга Саха сиригэр спорт кыһынны көрүннэригэр V спартакиада сабаланаан ортото. Иллэрээ күн спартакиада үөрүүлээх аһылыгыта ытылынна.

Ол курдук, Алданна — хайыһар, кыһынны многоборье, спортивной ориентирование, шорт-трек, биатлон көрүннэригэр, онтон Нерюнгрига — шайбалаах хоккей, хайаттан хайыһарынан түһүү, хотугу троеборье, сноуборд, фигурнай ханкылааһын күрэхтэһиилэрэ ытыгыла тураллар.

Түөрт сылга биридэһи тыллар кыһынны спартакиада кылаабынай судьуйатынан элбэх улахан таһымнаах республикагабы күрэхтэһиилэргэ, оонньууларга сүүрүн судьуйанан үлээбит Россия физическэй култуурага үтүөлээх үлэһитэ Альберт Трофимов ананан үлэһит. Тэрийээччилэр биллэрбиттэринэн, спартакиада республика 38 хамаандатыттан барыта 750 спортсмен кыттар. Кыһыылаахтар — дьахталларга, эр дьонно, кыргыттарга уонна уолактарга быһаарыллыахтара.

Бу улахан таһымнаах күрэхтэһиини көрсө Саха сиригэр куораттара уонна улуустара бэйэлэригэр анал бэлэмнэһиини, сүүмэрдээһини ытан, хаһан баҕарар буоларыны, бу да сырыгыга көхтөөхтүк кыттарга суоттаналлар.

Спартакиада түмүгүнэн, син эмиз сайынны оонньууларга курдук, нэһилиэнньэтин ахсаанынан көрүллэн, хамаандалар 4 бөлөххө араас күрэхтэһэллэр. Бастын хамаандалар быһаарыллан, анал кубоктарынан, өйдөбүннүк бириистэринэн наһарадаланыахтара.

Санатан эттэххэ, ааспыт спартакиада Муома, Томпо, Амма, Дьокуускай хамаандалара бэйэлэрин бөлөхтөрүгэр кыайыттар. Быйыл дьэ ханнык хамаандалар бастыахтарай?

Спартакиаданы үөрүүлээхтик түмүктээһин кулун тутар 30 күнүгэр буолар.

Экспресс-интервью: бэлэмнэһиигит хайдабый?

Дьулустаан Егоров, Чурапчы улууһун спорка тэрилтэтин салайааччыта.

— Биһиги хамаандабытыгар бэрэстэһиилэри кытта холбоон барыта 45 киһи кыһынны спартакиада кыттар. Спорт абыс көрүнүгү кыттарга сананыбыт. Хаһан баҕарар буоларыны, бириистээх миэстэбэ киһиргэ дьулуһабыт буолла дии. Хайыһардыттарытын Бурятияга ытан эрчийэн аҕаллыбыт. Бүтэһик эрчиллини дьизлэригэр ыттылар. Састааптыт сүүрүнэн эдэрдэр, саналар. Надежда Елисеева кыттыахтаах. Бэйэбит икки автобуһунан айаннаан кэлбит.

Гаврил Евсеев, Бүлүү спорка тэрилтэтин кылаабынай специалиһа.

— Бүлүү 7 киһилээх хамаанда снаубордка, хайыһарга, спортивной ориентированиега, хайаттан хайыһарынан түһүүгэ уонна хотугу многоборьега кыттар. Делегацияны Бүлүү улууһун аҕа баһылыгынан бастаабыт солбуйааччы Евсеев Иван Иванович уонна Бүлүү улууһун спорткомитетын председателэ Калачикова-Яковлева Ольга Ивановна салайан илдьэ кэл-

лэр. Делегация спортивной тангаһа (формата), айанын болпуруоһа уонна да атын ороскуоттара барыта улуус өттүттэн хааччылынна. Спортсменнарбытыгар эрэнэбит!

Степан Константинов, Горнай улууһун спорка комитетын председателэ.

— Биһиги улууспуттан кыһынны спартакиадага барыта 32 спортсмен кыттыны ылар. Киһилэр спорт 9 көрүнүгү күрэхтэһэллэр. Ол курдук, шорт треккэ — 1, спортивной ориентированиега — 3, хайыһарга — 7, биатлонга — 3, хайаттан хайыһарынан түһүүгэ — 4, сноубордка — 3, хотугу троеборьега — 4, кыһынны многоборьега — 4, фигурнай ханкылааһынга — 3 спортсмен. Бу барыта Горнай бэйэттин спортсменнара, биһиэхэ биһир да легионербыт суох.

16 спортсмен олунньуга Алданна тиһиэн анаан борданаан кэлбитэ. Сноубордистар Төхтүр пааркатыгар дьарыктаммытара. Горнай улууһа 2-с группага баар, этэнгэ кыттыахпыт диэн эрэллээхпит, мэтээл кэлиэ диэн эрэнэбит.

Ити курдук, нурбалар биатлонга эрэ кыттар санаалаахтар. Барыта сэтгэ спортсмен улуус чийин көмүскүүр. Сэрэйдэххэ, талан-талан, сүүмэрдээн-сүүмэрдээн, хайаан да кыайар, миэстэлэһэр диэбит дьоннорун талан ылан ытан эрдэхтэрэ.

Саха сиригэр спорт кыһынны көрүннэригэр V спартакиада сабаланаан...

Петр ПАВЛОВ.

сонуннар ситимнэрэ

«Азия оҕолорун» уотун эстафетата

«Азия оҕолоро» норуоттар икки ардыларынааҕы VIII спортивной оонньуу уота кулун тутар 19 күнүгэр Өлүөнэ очуостарыгар уматыллыбыта.

Ити күнтэн ыла, оонньуу уота эстафета быһыытынан Саха сиригэр бары улуустарын кэрийэн, быйылгы сылга биһиэхэ саамай улахан таһымнаах күрэхтэһии бытылларын, тэриллэрин дьонно-сэргэбэ киһиник иһитиннэриэ уонна биллэриэ. Итиэннэ үс ый кэрингэ эминэн — бэс ыйын 26 күнүгэр «Туймаада» стадионна, оонньуулары үөрүүлээхтик аһы түгэнигэр аҕалылыа. Эстафетага барыта 550 киһи кыттар күүтүллэр, киһилэр 37000 км сиргэ уоту

сырытыннарыахтара.

Оонньуу уота номнуо Ханалас, Горнай, Бүлүү, Үөһээ Бүлүү, Ньурба, Сунтаар улуустарынан сылдьан баран, бу күнүгэр Мирнэй оройуонугар ыалдьыттыа. Салгыы Ленскэй, Анаабыр, Өлөөн... хайысхатынан кэрийэ сылдьыа.

Быйылгы оонньуу уота улуустарга сүүрүнэн көтөр аалынан, массыынан тиэрдиллиэ. Онтон нэһилиэнньэлээх пууннарга эстафета быһыытынан факел тутуулаах сүүрүүлэр бытыллыахтара.

Алмаастаах кыраайга — боксага...

Кулун тутар 27–30 күнүгэр Мирнэйгэ Арсен Петров кэрэһинигэр боксага Саха сиригэр чемпионата ытыгылар. Рингэбэ кириһилэр 13 ыйааһынна буолуохтара.

Быйылгы чемпионат уратытынан, тэрийээччилэр уонна спонсордар көмөлөрүнэн кыайылыахтар Чемпионнар курдарынан наһарадаланыахтара. Бастын боксердар харчы бириһинэн бэлитэниэхтэрэ. Ол курдук, бастаабыттар — 30, иккитэбиттэр — 20, үһүс буолбуттар — 10 тыһ. солк. наһарадаланаллар.

Ону тэнэ «Бастын боксер», «Бастын тренер», «Бастын

кириһии», «Бастын судьуйа», «Бастын техникатын иһин» диэн анал бириистэр оонньуохтара. Бу бириистэргэ тиксибиттэр 15-тии тыһ. солк. харчынан бириһи тутуохтара.

Чемпионат түмүгүнэн, Дальнай Восток федеральной уокуругун чемпионатыгар кыттар хамаанда састаба талылыа.

«Дьулурбан».

бэлиэ түгэн

«Дьулуур» киэн уорабайа кыайыынан арылынна!

Хатаска саҥа спортивной комплекс үөрүүлээхтик аһылыынна

2024 сыл Хатас нэһилиэгин устуоруйатыгар ойго-санааҕа хаалар үтүө түгэннэринэн өлгөм буолла. Онтон биер самай бэлиэлэрэ, күүттэриилээбэ, кэтэһиннэриилээбэ, сүрэх өрүкүйэр үөрүүлээбэ «Дьулуур» диэн спортивной комплекс киэн уорабайа аһылыыта кулун тутар 12 күнүгэр буолла.

Манна Хатастааҕы 7 нүөмэрдээх спортивной оскуола иитиллээччилэрэ сайдыахтара үүнүөхтэрэ, буһуохтара хатыахтара. «Ыарахан кэмнэр кытаанах, күүстээх дыону үөскэтэллэр» диэн этии туоһута дьэ манна баар! Ол курдук, аҕыс сыл анараа өттүгэр көрүүх бэ-тэрээ өттүгэр тапталлаах физ-залбыт күл-көмөр буолбута. Ол сахха, Хатастааҕы 7 нүөмэрдээх спортивной оскуола номноо аатын-суолун ааттардыы үлэлээн-хамсаан, ньиргиччи, тигинэчи үлэли олорор кэмэ этэ. Ону таһынан ол залбытыгар кыра-хара, кыараҕас диэбэккэ, өрөспүүбүлүкэ таһымыгар тийээ улахан күрэхтэһиилэри ыытарбыт, хара сарсыардаттан киэһээ хойукка диэри нэһилиэнньэ араас көлүөнэтэ эмиэ сылдыра, дьарыктанара.

Ситиһиилэр тустарынан кылгастык этэн аһарар буоллахха, «Азия оҕолоро» оонньуу кыайыылаахтарыгар тийээ баара. Суруйуум урукку туһунан буолбакка, бүгүндү күн үөрүүтэ буоларын быһытынан бу күнгэ, бу күмгэ көһөбүн. Ама да ааспытын иһин, бу ааспыт сылларга **Евгений Егорович Гоголев** салайааччылаах Хатастааҕы 7 нүөмэрдээх спортивной оскуола дьобус эрээри, дьонун кэлэктибэ дойдубут туһа диэн туруулаһан туран тургутуулары аһан, ирдэһэн туран, иилээн-сабаллаан, туппугарын торуоска оностон, ылсыбыккын ыпсаран, чөл-чэгиэн олох туһугар билиилэрин-көрүүлэрин биэрэн туран, сөптөөх түгэннэ киэн көбүстэнэн, наадалаах түгэннэ уһун санааланан, сүрдэрин сүтэрбэккэ, куттарын куоттарбакка Айыы көмүскэлин арбаһын тэһинин өрө тутан, ол иннинэ ылбыт үрдүк кирбиилэрин ыһыктыбакка кэллилэр. Бу көстүү, бу кэпсэл-сэһэн бэйэ-бэйэни өйөнсүү, өйдөһүү баар буолан, ыкса ыал дьон-дьон курдук ылбаҕай санааҕа ылларан, аймах-билэ дьон курдук аламаҕай, аһыныгас санааҕа уйдаран, **Лемешева Христина Николаевна** салайааччылаах Хатастааҕы оҕо ускуустубатын оскуолатын дьэтиин, Слепцов Николай Владимирович дириэктэрдээх Самсоновтар ааттарын Хатас орто оскуолатын кэлэктибин курдук сахалы сайаҕас дьон баар буолан, бу күнгэ, бу күмгэ тигэртэбэ.

Чэгиэнтуруксаһыттан туту-

луга суох, этэргэ дылы, эдэриттэн эмэнигэ, саастааҕыттан кырдыаҕаһыттан тутулуга суох, хайа да киһиэхэ олус наадалаах. Онно маассабай спорт көрүннэрэ сүрүн төһүү күүс буолаллар. Хатас сиригэр-уотугар уруут-уруккуттан волейбол, хоккей, остуол тенниһэ, хайыһар курдук көрүннэрэ сирдьит сулус оностор, тумус туттар дьоннордохпугут. Бу ааспыт сылларга чөл, чэгиэн турукка тардыһааччылары мунукка ыкпатаҕын, күүстээх баҕа санаа, сырдыкка, үтүөбэ тардыһыы күүстээбин туоһута буолан, «Дьулуур» спортивной комплекс арылынна диэн кыһыл лиэнтэ быһыллаатын кытта «дьэ, эрэ хайдах этэй?» диэбиттии күрэхтэр, күөн көрсүһүүлэр, турнирдар, табарыстыы көрсүһүүлэр, о. д. а. хайысханан алтыһыттан астыныы, көрсүһүүтүн үөрүүлэр буолуулаахтара турдаҕа. Оннук да буолла.

Күн бэҕэһээ алта пригороднай бөһүөлэктэрбит хамаандалара кэлэн «Көрдөх стар-тар» диэн хамаанда хас биерди чилиэнигэ эпипэтинэни, добордуу-атастыы сылаас, сырдык сыһыаны, кыаллар, сүүрэр-көтөр туругу ирдиир

түһүмэхтэрдээх тэрээһингэ кытыннылар. Этэргэ дылы, түһүмэхтэрбит аата эрэ бэһилээдэр, манна түргэн хамсаныы эрэ буолбакка, тобуллаҕас толкуй, сатабыл, тулуур-дьулуур тоҕоостоох буолан бизэрдэ. Хайа уонна хас биердиилэрин кэннигэр сылай нэһилиэктэр турдахтара дии — Пригороднай (олохтоох дьаһалта салайааччыта **В. Е. Пинигин**), Табаҕа (**Поланычка В. К.**), Тулагы (**Полов Е. Г.**), Маҕан (**Спиридонов С.**) уонна Хатас (**Пермяков Е. П.**)!

Түгэниэн туһунан, биһигини өйөөбүт нэһилиэктэрбит салайааччыларыгар барба махталбытын этэбит. Дьэ, уонна үөрүөхпүт туһугар бу алта түһүмэхтээх күрэххэ туох да мөккүөрү да, моргуору да мөккүпккэ, ыраас кыайыыны Хатас нэһилиэгин хамаандата ылла. Онон доботтоор, залбыт аһыллытын кыайыы алай былааҕын күөрэччи туппуг дьоммутугар махтаныхайын уонна кинилэр кимнээхтэрин билсэххэйин:

— **Оконешников Егор Алексеевич** — Оконешниковтар, Пермьковтар удьуор утумун туту сылдыр, аҕа ууһун салбааччы, олох тыгылас ты-

мырын ытыһын иһигэр илдэ сылдыр Хатас орто оскуолатын учуутала.

Николаев Айлан — эрбэбин үрдүгэр сэттэтэ эргийэр, сэниэ-күүс эбинэр сааһыгар сылдыр анал ыстатыйа да суруллуон сөптөөх ситиһиилэрдээх устудьуон уолбут.

Саввин Эрсан Андреевич — Хатастааҕы спортивной оскуола выпускнига, саҥа буолары атынныраабат, сонун буолартан саллыбат, Хатас туһугар диэтин да күнүс да, түүн да ойон турар эрэллээх киһибит.

Иванова Дайана — Хатастааҕы «Тускул» КК исписэлиһэ, Дьокуускай ку-

орат норуот айымньытын киинин идэлээх сойууһун кэммитин чилиэнэ, оҕо эрдэбиттэн күн бүгүндүгэ диэри үңкүү эйгэтигэр бэриниилээх киһибит.

Кондратьева Татьяна Иннокентьевна — оскуола саҕаттан чөл-чэгиэн олобу өрө туһупт, мэлдьи ингэһэ үрдүгэр сылдыр, үңкүүһүт, ырыаһыт, бастын үлэһит.

Максимова Снежана — кыра оҕо эрдэбиттэн олохо көхтөөх, чөл-чэгиэн туругу биһирир ХИФУ устудьуона.

Иккис миэстэни ыалларбыт табабалар, үһүс миэстэни анараа энэртэн айаннаан кэлбит мэлдьи эрби тийһин курдук эриһэр дьоммут тулаҕылар ыллылар.

Сааскы кэм барахсан санаархай сарданалара киһи аймаха сырдыкка — ырааска, уһуктууга, тиллигэ-тыллыыга угуйар, ынырар. Бу күнүргэ Хатаспытыгар олох араас хайысхатыгар хамсаны-имсэни, сэргэхсийи, кэли-барыы буола турар. Дьэбэ чункуйан олоороччу тарбахха баттанар — ким кэнпириэнсийэбэ кыттар, ким слекка сылдыр, ким үйэтитиигэ үлэлиир, ким үрүүн илгэни үрүдүтэр, ким сааскы булт умсулҕаныгар ылларар, ким ыраастаныы үлэтин тэрийэр...

Олоруохха, оноруохха, айыахха-тугуохха үчүгэй да кэм! Мантан антах биһиги, хатастар олохпугун өссө төгүл сэттэ өттүттэн ситэрэн, аҕыс өттүттэн кырылаан, тобус өттүттэн толорон, кытта буолартан кыахтаныыны, сомоҕолоһууттан күүһүрүүнү иитийиэхтиирбитигэр өссө биер киэн уорабай аһылына, усулуобуйа оҕоһулунна. Аттар түстүлэр доботтор!

Наталья РУФОВА.
Хатас.

«азия оҕолоро» оонньуу

Михаил Сивцев: «Үөрүүлээх, өрө көтөбүллүүлээх буоларыгар дьулуһабыт»

Хас хонон турдахпыт ахсын, Туймаада туонатыгар ытыллар «Азия оҕолоро» норуоттар икки ардыларынааҕы VIII спортивнай оонньуулар сабаланаара улам чугаһаан иһэллэр. Оонньууларынан сыһыаннаан билиги хаһыаптыт бүгүнгү ыалдьыта «Азия оҕолоро» Дирекциятын генеральной дириэктэрэ Михаил Петрович Сивцев. Киниттэн, бэлэмнэнии туһунан билиһиннэригэр көрдөстүм.

— Михаил Петрович, «Азия оҕолоро» оонньуу быйыл билиһээ улахан бэлиэ түгэнинэн буолар. Билигин уустук кэмгэ тэрээнин үлэ хайдах баран иһэрий?

— Бастатан туран, кэмин кэрдитин ылан көрөр эбит буоллаха, 1996 сыллааха оонньуу өссө ыарахан кэмгэ тэриллибит, ытыллыбыт. Ол, дьону түмэн, дьону биригэ хамсатан, Саха сиригэр сайдыы хаамыыта буоларыгар сүнгэн кылааттаах дьон сыаналыбын. Билигин кэми ыллааха, билигин дойдунулар сыһыаннара арыый да уларыйан турар. Инньэ гынан, дойдунулар кытта кэпсэтэргэ араас таһымнаах дипломаттар, Тас дойдунулар кытта үлэлээр министрство, билигин федеральной таһымна тэрийэр комитеттарбыт эмиз улахан көмө буолаллар. Ону таһынан, 2012 сыллааха бу билигин араас дойдуну үрдүнэн, аан дойдуну үрдүнэн буола турар сабыдыал, хамсааһын тахса илигинэ тэриллибит «Азия оҕолоро» Норуоттар икки ардыларынааҕы комитет олус сөптөөх быһаарыны ылынан, билигин опытыран, атын дойдунулар билиги оонньууларбытыгар кэллэригэр улахан көмөнү оҕорор.

Оонньуу тэрээһиниттэн сананы, сонуну ылан көрдөххө, бастатан туран, оҕолор спорт

24 көрүнэр күрэхтэһиэхтэрэ. Күрэхтэһиһэр билиги Дьоккуускай куораттыгар баар 16 спорт тутууларыгар ытыллыахтара. Ити, бу иннинээҕи оонньуулары кытта тэннэн көрдөххө, быдан улахан, киэн хабыылаах тэрээһин буолаары турар дьон этэххэ наада, туһанылар объектар ахсааннарынан.

Иккиһинэн, санаттан киллэрииттэн ыллааха, кулун тутар 19 күнүгэр Өлүөнэ очуостарыгар «Азия оҕолоро» уотун уматаммыт, ол уот эстафетатын, урукку айылҕаны кытта сэмэй соустук ытыллар сиэри-туому арыыйда кэнэтэн, дьонно-сэргэбэ кэстөр киэн, элбэх киһи кытыылаах тэрийдибит. Уот эстафетата улуустары барытын кэрийиэҕэ. Эстафета ытыллар болдьоҕо арыыйда аччаан турар. Уот, оонньуу сабаланаара 100 хонугар уматыллар эбит буоллаҕына, билигин киэн Сахабыт сиригэр барытын кэрийиэҕэ. Усүһүнэн, буолаары турар оонньууларга демонстрационнай дьон, ол аага, дьонно-сэргэбэ көрдөрөр-билиһиннэрэр спорт көрүннэрэ киирэн биэрдилэр. «Дохсун» спорткомлексыгар сана скалодром тутула турар, онно скалолазание көрүнэ буолуохтаах. Эмиэ киэн эйгэбэ үчүгэйдик тарзана

илик, ол эрэн, оҕо сайдыытыгар сүрдээх туһалаах Го көрүнэ баар. Ону таһынан, Азия норуоттара сүүһүнэн, тыһыынчанан сыллар тухары бүбөйдээн ажалбыт — кураш, алыш дьон тустуу көрүннэрэ баар буолуохтара.

— Оонньуу уотун эстафетатыгар кыттааччылар анал тагастарын-саптарын уонна факел тустарынан тугу этинэ этэй?

— Экипировканы сакаастыбытыгар, Саха сиригэр күнүн-дьылын учуоттаабылыт. Ол быһытынан сааскы уонна сайынны комплектар көрүллэллэр. Эстафета сүрүн састапка аҕыс киһи кытыахтаах. Кинилэр кулун тутар 19 күнүттэн сабаланаан бэс ыйын 25 күнүгэр дьэри республика улуустарын кэрийэн кэлиэхтэһтэр. Ону таһынан, хас биригэр улууска бастык спортсменнар, республика уонна улуус сайдыытыгар өнөлөөх, бочуоттаах дьонно эстафетага кытыахтара.

Экипировка дизайнын эттэххэ, «Азия оҕолоро» бэйэтэ бренд буолуохтаах, онно араас өнгөр, араас суруктар бааллар. Экипировка онно маарыннатын оҕоһунна уонна республикабыт, оонньуубут эмблемалара көрдөрүлүннэ.

Онтон факел күөх дьүһүннээх, ол аата, ыраас халлаан, эйэлээх олох туоһута. Онтон от күөбэ өнг — Саха сиригэр сайынны санатар. Ону таһынан факелга кыталык көтөөрү кынатын даллапыта ойууланна. Билигин, сахалар өйдөбүлүбүтүгэр, кыталык үнүкүтүн көрбүт киһи — дьоллоох киһинэн ааҕыллар. Факелы сүрүннээн төрөөбүт дойдубут ытык сирдэригэр, промышленноспыт сайдыытын көрдөрөр миэстэлэргэ сырытыннарыахтаахпыт.

Хас биригэр улууһу аахтааха, оонньуу уотун эстафетатыгар барыта 550 киһи кытыахтаах.

— Оонньууларга анаан бочуоттаах ыалдьыттар, эбэтэр аан дойдутааҕы сулустар эһин кимнээх кэлиэхтэрий? Холобур, биригэр оонньуу культурнай программатыгар «Бони М» бөлөх кэлэ сылдыбытын курдук.

— Кырдыгы эттэххэ, баҕа санаа чахчы улахан эрэри, хааччахтар бааллар. Улахан, аан дойдуну таһымнаах артыыстар манна, билигин дойдубуттар кэлэн кыттан бараллара балайда хааччахтанар. Оонньуу культурнай программатын өттүттэн ылан көрөр эбит буоллаҕына, биллилээх артыыстары кытта билигин кэпсэтиллэри ытыа сылдыбыт. Адьас кэлиэхтэригэр сөп диэбит артыыстарбыт бааллар, ол эрэн, билигин өссө өрө бараммыт, атын үрдүк таһымнаах артыыстары кытта кэпсэтинни ытыа сылдыбыт. Оҕоҕо, кэлбит ыалдыттарга улахан үөрүүлээх, өрө көтөбүллүүлээх бырааһыннык буоларын курдук гына тэрийэргэ дьулуһабыт.

Салгыы ыалдыттартан ылан көрдөххө, урут чахчы, ЮНЕСКО генеральной секретара, Норуоттар икки ардыларынааҕы Олимпийскай комитет (МОК) бэрэстэбиитэлэрэ кэлэ сылдыбыттар. Били-

гин ити аан дойдутааҕы тэрилтэлэри кытта уопсай үлэ хаамыыта арыыйда атыннык бара турар. Ол гынан баран, атын дойдунулар, билигин оонньууларбытыгар кыттар дойдунулар салайааччылары, спорка үлэһиттэрэ кэллэлэрэ былааннамыта. Холобур, «Азия оҕолорун» уотун уматыы сиэригэр-туомугар Советскай Союһу балайда күүскэ аатырдыбыт хоккеистар кэлэн бардылар.

— Түгэнинэн туһанан, соторутааҕы Таиланга буолбут «Азия оҕолорун» аан дойдутааҕы комитетын тэрээһин мунһабын туһунан кылгастык билиһиннэр эрэ. Туох кэпсэтиллэр буоллулар?

— Уопсайа 21 дойдуттан спорт уонна үөрэх бэрэстэбиитэлэрэ түмсэн, буолаары турар оонньууларга бэлэмнэнии туһунан кэпсэтиллэр. Холобур, туох усулуобуйа тэриллэрин өссө биригэр чопчуластылар. Билигин, тэрийэччилэр быһытынан этэбит, манна кэллэххитинэ олоһор сир, аһылык эһиги омукутт культуратыгар сөп түбэһиннэриллэн, усулуобуйа, транспорт өттүнэн барытынан хааччылыаххыт диэбит. Тэрийэр комитет ол үлэни ытыа сылдыар дьон быһааран биэрдит.

Ону таһынан сорох дойдунулар ыйыталлар — билигин спорт биригэр эрэ көрүнэр кыттар буоллаҕына, хамаанданан түмүк тахсар дуо? — диэн. Ону эмиз тоһоҕолоон, быһааран биэрдит. Балаһыанна быһытынан, хамаанда иһигэр спорт 24 көрүнэр толору састаабы туруоруоххутун сөп, эбэтэр үп-харчы өттүнэн кыаллыбат буоллаҕына, аҕыах көрүннэ да кэлэн кытыаххытын сөп диэн хоруйдаатыбыт.

— Михаил Петрович, сиһилии хоруйдарын иһин махта! Оонньуулар ситиһилээхтик, өйгө-санааҕа ингэн хаалар гына үрдүк тэрээһиннээхтик ытылларыгар баҕарабыт!

Петр ПАВЛОВ.
Ааптар хаартыскаҕа түһэриллэр.

Саха спорда, саха тустууга сайдарын туһугар...

Көңүл тустууга Советскай Союз спордун маастара, норуоттар икки ардыларынаабы категориялаах судьуйа, Россия үөрэбириитин бочуоттаах үлэһитэ, РФ физическэй култуураба уонна спорка туйгуна, Россия физкултуураба, спорка уонна көңүл тустууга үтүөлэрин иһин бочуоттаах бэлиэлэрдээх Саха Республикатын үөрэбириитин туйгуна Семен Сергеевич ОКОЕМОВ — ССРС, РСФСР, Саха АССР үтүөлээх тренерэ, Саха сирин үтүөлээх учуутала Дмитрий Петрович Коркин салалтатынан тустуунан дьарыктаммыта.

Тренерин ыйытынан Ленинград куоракка Лесгафт аатынан физическэй култуура государственнай институтугар ситиһиилээхтик үөрэнэн, төрөөбүт дойдутугар кэлэн баран, 1978 сылтан бастаан Үрдүкү спортивной маастарыстыба оскулатыгар завуһунан, тренерэ Д.П. Коркины кытта бииргэ үлэлиир. Ол кэмнэ кэлин Россия үтүөлээх тренердэрэ буолбут Б.Г. Яковлев, А.И. Пахомов, Саха сирин үтүөлээх тренердэрэ М.С. Скрябин, В.Д. Попов, М. Валь, Н. Размахнин, Н. Коро-

стылев уо.д.а. үрдүк таһымнаах специалист быһыытынан үүнэн-сайдан тахсалларыгар кылаатын киллэрситбитэ. Республикаба 1994 сылга диэри бокса, тустуу сайдытыгар эһиэттээх киһи этэ. Ол кэмнэ саха спортсменнара ССРС, РСФСР, Европа, аан дойду таһымнарыгар ситиһиилээхтик кыттыбытара.

Кэлин Семен Сергеевич Саха сирин үөрэбин министриэстибэтин иһинэн спорт холбоһугар отдел начаальныгынан үтүө суобастаахтык үлэлээбитэ. Күн бүгүнгэ диэри сахам спорда, са-

хам тустууга диэн күүс-көмө буолан үлүмнээн, сүбэ-ама буолан үлэлэһэ сылдыар.

Онон, Саха сиригэр физическэй култуура сайдыбыта 100 сылыгар — Семен Сергеевич Окоемов үтүөтүн, спорт сайдытыгар киллэрибит кылаатын учуоттаан туран, кэрэ бэлиэ түгэнгэ сөп түбэһиннэрэн сирдээхтик наһараадаланна.

Ол курдук, киниэхэ “Саха Республикатын физическэй култуураба уонна спорка үтүөлээх

үлэһитэ” буолбутун туоһулуур бэлиэни уонна даस्ताбырыанньаны, олимпийскай чемпион Р.М. Дмитриев төрөөбүтэ 75 сылыгар аналлаах күрэхтэһии үөрүүлээх аһылыгыгар Саха Республикатын Правительствотын председателин солбуйааччы Сергей Местников туттарда.

Бу үрдүк наһарааданан Семен Сергеевич биллэн турар, кинини, тулаайах уолу итэн, үөрэтэн, такайан, үөрэхтээн таһаарыт оччотооһу кэм салал-

тагыгар, Курбуһах интернат-оскулатыгар үөрэнэр кэмигэр дириэктэр И.С. Портиягинна, Чурапчы Кытаанабар иппит, киһи-хара онорбут аймахтарыгар, Чурапчытаабы спортивной интернат-оскулаба тустуунан дьарыктаабыт уонна Ленинградка үөрэххэ ыһытты, улахан суолга сирдээбит улуу тренер Д.П. Коркинна, үтүөлээх тренер уонна педагог К.С. Постниковка уо.д.а. махтала мунура суох.

Итиэннэ манньк улахан аатысуолу инэриигэ өйөбүл буолбут дьонугар: Саха Республикатын физическэй култуураба уонна спорка министрэ Л.Н. Спиридоновка, “Өрөгөй” Спорка бэлэмниини киһини дириэктэрэ М.Д. Пахомовка, Саха сирин спортивной тустууга федерациятын толорооччу дириэктэрэ В.А. Карпенкоба, бары күүс-көмө буолбут дьонно барба махталын тиэрдэр. Барыларыгар үтүөнү, кэрэни, сырдыгы баһарар.

Петр ПАВЛОВ,
Владислав КОРОТОВ
хаартыскаба түһэриитэ.

тренер сүбэтэ

Мас тардыһытыгар оҕону хас сааһыттан дьарыктыахха сөбүө?

Уол оҕону, кыргыттары да буоллун, 10 сааһыттан мас тардыһытыгар сыһыарыахха сөп диэн программабытыгар сурулла сыдыар. Ол онон көрөн, былаан онгостон, бары тренердэр, оскуола учууталлара үлэлиилэр, Россия, Европа, Аан дойду кыайылаахтарын иитэн таһаараллар.

Мин мас тардыһытым 32 сыл буолбут, оҕо тренеринэн 25 сыл үлэлээн кэлиим. Оҕо иитиитигэр, кини доруобуйатын тупсарарыгар, инники олоһор чөл олохтоох буоларыгар элбэх үлэни ыһыттым. Оҕо сыл аайы хайдах сайдан иһэрин, күүс киһирэин кэтээн көрөбүн, сурукка тиһэн иһэбин.

Үгүс төрөппүт мас тардыһытыга эчэйииттээх спорт диэн, оҕотун бу көрүнгэ биэриэн туттунар. Оҕо ис-тас туругун сөпкө көрөн, хас биридди оҕону кэтээн сылдьан дьарыктаахха, эчэйиини диэни билиэхтэрэ суоҕа. Ону тэнэ төрөппүт билиэхтээх — оҕотун үрдүк категориялаах, опыттаах тренергэ туттарара ордук.

Оҕо 3-4 сааһыттан, уһуяанна сылдьан мас тардыһытынан дьарыктаныан сөп. Кинилэргэ араас ооньуулар, сүүрүүлэр, ыстаныылар киһирэллэр. Група оҕолоро биир тэнинэн сылдьаллар. Ооньуу курдук мас тардыһыннан ыһаахха сөп. Төрөппүттэрэ баалларына, Аҕа дойдуну көмүскүүр күн, Ыһаах күн, холобур, күрэхтэһиилэр бааллара ордук. Манньк дьарыктар 6 сааһыгар диэри бараллар.

6-9 сааска диэри оҕо дьарыга уларыйар. Киниэхэ ооньууларын, сүүрүүлэрин, ыстаныыларын таһынан, күүһү хачайдыр хамсаныылар киһирэллэр. Ол курдук, кыра 6, 8, 10 киһилээх гирэллэри тобуктарыгар диэри тардаллар, 2,5-5 киһилээх штанга блиннэринэн, эбэтэр гантеллэринэн олонорон туруу эрчиллиитэ саҕаланар. Бу саастаах оҕолор ити

эрчиллиини сөпкө оноһууларыгар үлэлиилэр. Ыһааһыннарын араартаан күрэхтэһиилэри тэрийиэххэ сөп, төрөппүт баара өссө ордук, оҕотун сайдытын сыаналаан көрөр.

10-13 саастарыгар ооньууларбыт аҕыйабыллар. 16 киһилээх гирэлтэн саҕалаан 24, 32 киһилээгинэн тобуктарыгар диэри тардан, 10-20 кг штанга блиннэринэн, эбэтэр гантеллэринэн олонорон турууну тренер эһитинэн онороллор. Бары былчыннар сайдалларыгар, күүс-уох өттүн сайыннарар араас эрчиллиилэр киһирэн биэрэллэр. 10-13 саастарыгар араас таһымнаах күрэхтэһиилэргэ сылдьар буолаллар.

14 саастарыттан сыһыа

штангаба көһөллөр, "становай тяга", "приседание", "жим лежа" упражнениелар киһирэн биэрэллэр. Сис, атаах былчыннарарыгар, тарбахха эбии үлэ барар. Ол быһыыгар баскетбол, футбол курдук ооньуулар киһирэн биэрэллэр. 16-17 сааһыгар оҕо ситэр кэмэ кэлэр, элбэх күрэхтэһиилэргэ сылдьан сайдар, бастың көрдөрүүлэрэ баар буолар.

Оҕо детсад сааһыттан мас тардыһытынан дьарыктаныарын туһунан сөптөөх үлэ тахса илик. Тренердэрбит, учуонайдарбыт биһиргэ үлэлээн, ыйан-кэрдэн биэриэхтэрэ диэн бигэ эрэллээхпит. Уһуяанна мас тардыһыты тренерэ баар буоларын ситиһиэххэ.

Мас тардыһытынан дьарыктанар оҕолор бэйэлэригэр эрэллээх, көрсүө-сэмэй, хайдах да үлэттэн толлубат буола улааталлар. Онон төрөппүттэр оҕолоргутун мас тардыһытыгар суруттараргытыгар сүбэлиэм этэ.

Иван КОПЫРИН,
Дьокуускайдаағы 1 №дээх оҕо спортивной оскулатын тренерэ.

эдэр корреспонденттар суруйаллар

Кыайыны-хотууну күүтэбит

Быйыл «Азия оҕолоро» норуоттар икки ардыларынаабы спортивной ооньуулар бэс ыйын 25 күнүттэн от ыйын 7-гэр диэри Дьокуускай куоракка ыһытылаахтара.

Бу ооньуулар Саха Өрөспүүбүлүкэтин маннайгы Президентэ Михаил Ефимович Николаев көбүлээһининэн 1996 сыллаахха тэриллибиттэри уонна күн бүгүнгэ диэри ыһытыла тураллар. Билигин ооньуулар киһн эйгэбэ тахсан, быйыл кыттарга 25 дойдуга бигэргэттэ, ону таһынан дойдубут федеральной уокуруктарыттан 7 хамаанда кэлэрэ күүтүлэр. Барыта хас да тыһыынча киһи — тренердэр уонна спортсменнар араас олимпийскай көрүнгөргө кытталлара былаанналар.

Ооньуу программатыгар билигин спорт 17 булгуччулаах көрүнгөргө киһирэллэр, олонорон биридэстэрэ — волейбол. Ол курдук, Дьокуускай куораттан сылдьар 15 саастаах Андреева Сандаара быйыл ооньууларга Саха сирин волейболга хамаандагыгар киһирдэ. Бэйэтэ бу буолаары турар “Азия оҕолоро” ооньууга күүстээх дьарык уонна бэлэмниини бара турар диэн этэр. Күнтэн-күн спортсменка тренерэ Саргылаана Семеновна Окочешникова оҕолоругар сүбэ-ама биэрэн, күрэхтэһиигэ бэлэмниир. Сандаара хамаанданан маннайгы улахан ситиһиитинэн, олуньу 22-26 күннэригэр Самара куоракка ыһытылыбыт күрэхтэһиигэ финалга киһирэн, 4-с миэстэни ыһытыта буолар. Бэйэтэ этэринэн, бу манньк ыһаах дойдугарга ыһытыллар күрэхтэһиилэргэ кыттан, киһи улахан опыт ылар уонна билиитэ кэһиир.

“Бу буолаары турар ооньуулартан биллэн турар, күүтэбин кыайыны-хотууну”, — диэн бэйэтин этиитин түмүктүүр.

Юра ПАВЛОВ,
Мэнэ-Хаҕалас улуһун Хаптаҕай орто оскулатын 11-с кылааһын үөрэнээччитэ.